

**90 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА ІВАНА
ІВАНОВИЧА ЛЯШКА, ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА
ЖУРНАЛУ (1969–2008)**

9 вересня 2012 виповнилося 90 років від дня народження академіка НАН України Івана Івановича Ляшка, відомого українського математика, першого декана і засновника факультету кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, організатора потужної наукової школи, який майже 40 років очолював редколегію нашого журналу.

Іван Іванович відомий науковій громадськості своїми роботами у галузі чисельних методів розв'язання задач математичної фізики. Він одержав принципово нові результати із розвитку та застосування методу сумарних зображень, що дало можливість будувати розв'язки скінченнорізницевих задач у замкненому вигляді і записувати їх у вигляді формул сумарних зображень. Іваном Івановичем було отримано розв'язок цікавої як з теоретичної, так і з практичної точок зору та досить складної задачі фільтрації під багатопунктовою греблею при довільному криволінійному водопідпорі. Для цього було доведено низку варіаційних теорем, які органічно увійшли до теорії узагальнених аналітичних функцій. Одержані результати великою мірою сприяли обґрунтуванню та розвитку розробленого на кафедрі математичної фізики методу мажорантних областей і руху граничних точок.

Результатом проведених досліджень стала монографія "Розв'язання фільтраційних задач методом сумарних зображень", в якій багато уваги приділено питанням використання теоретичних результатів для розв'язання практичних задач, досліджено випадки неоднорідних ґрунтів при горизонтальних і вертикальних лініях розділення однорідності. Розглянуто також багато інших задач, які мають безпосереднє практичне значення, що принесло визнання цієї праці не лише серед математиків, а й у фахівців із гідротехнічного будівництва.

Результати подальших досліджень опубліковано в монографіях "Чисельно-аналітичне розв'язання задач теорії фільтрації" та "Метод мажорантних областей в теорії фільтрації", що вийшли відповідно у 1973 та 1974 роках у видавництві "Наукова думка".

І. І. Ляшко запропонував ідею створення автоматизованої системи розв'язання певних класів задач математичної фізики методом сумарних зображень, яку було успішно реалізовано і описано у виданій в 1977 році монографії "Питання автоматизації розв'язання задач фільтрації на ЕОМ".

У подальшому І. І. Ляшко одержав ряд важливих результатів, які дозволили розв'язувати широкі класи задач фільтрації ґрунтових вод, прогнозування запасів води, вологосолеперенесення при бічних промивках та промивках на рисових системах, просочування крізь земляні споруди.

Цікаві результати одержано І. І. Ляшком, В. П. Діденком та О. Є. Цитрицьким при вивченні фільтрації шумів. Автори вперше у світовій практиці розробили стійкі методи і алгоритми розв'язання даного класу задач з використанням ідей регуляризації у поєднанні з технікою оснащених гільбертових просторів, що мало значний практичний інтерес для багатьох галузей народного господарства. Отримані результати відображено у монографіях "Фільтрація шумів", "Обробка вимірювань при дослідженнях складних систем" та "Математичні моделі при вимірюваннях".

У 1990-х роках І. І. Ляшко з учнями розробили ефективну методику чисельного розрахунку тепломасоперенесення в неоднорідних поруватих середовищах, що ґрунтується на оригінальних різницевих схемах для розв'язання крайових задач для лінійних і квазілінійних еліптичних, параболічних, псевдопараболічних та псевдогіперболічних рівнянь, які охоплюють широке коло класичних і некласичних задач математичної фізики.

Під керівництвом І. І. Ляшка було розроблено комп'ютерну систему прийняття рішень для захисту підземних вод від забруднень, яка пройшла успішну адаптацію на реальних об'єктах, небезпечних для довкілля — на майданчику захоронення радіоактивних відходів і на ставку-охолоджувачу Чорнобильської АЕС.

Докладніше про наукову діяльність Івана Іванович викладено в наступній статті цього номера журналу.

Очолити колектив своїх учнів та колег, І. І. Ляшко в 1968 р. створив одну з найпотужніших у Радянському Союзі школу фільтрації. В 1991 році Сергій Іванович Ляшко, член-кореспондент Національної академії наук України, завідувач кафедри обчислювальної математики, заснував на базі

існуючої наукової школи нову школу "Моделювання та оптимізація інформаційних систем", яка отримала світове визнання.

В 1969 р. Іван Іванович став головним редактором міжвідомчого наукового збірника "Вычислительная и прикладная математика", який у 2000 році здобув державну реєстрацію як "Журнал обчислювальної та прикладної математики". В журналі публікуються наукові результати отримані в науковій школі, а також цікаві статті українських та зарубіжних вчених.

Крім великих здібностей науковця і педагога, у Івана Івановича Ляшка був талант організатора наукового та навчального процесів. У 1964 році він очолює кафедру математичної фізики, а згодом стає деканом механіко-математичного факультету.

У 1969 році Іван Іванович очолив кафедру обчислювальної математики. І саме ця кафедра згодом стала базовою першого в СРСР факультету кібернетики, який він разом з Віктором Михайловичем Глушковым створив у Київському державному університеті і став першим його деканом. Під керівництвом І. І. Ляшка факультет кібернетики став одним з найсильніших і перспективних факультетів університету.

Автор і співавтор 40 наукових статей, понад 45 монографій, підручників, навчальних посібників, довідників, 6 авторських свідоцтв на винаходи. Наукові здобутки і громадську діяльність високо оцінено державою і науковим загалом. Івана Івановича Ляшка у 1969 році обрано член кореспондентом АН УРСР, а у 1973 — академіком АН УРСР. За бойові та трудові заслуги він у різні часи нагороджений орденами "Вітчизняної війни" другого ступеня, "Трудового Червоного Прапора" (1981), "За заслуги" III-го ступеня (1997), медалями "Ушакова", "За оборону Севастополя" та більш ніж 15-ю медалями СРСР і України, Почесною Грамотою Верховної Ради України, Дипломами пошани Виставки досягнень народного господарства СРСР та УРСР. У 1972 р йому присвоєно Почесне звання "Заслужений діяч науки УРСР", а у 1981, 1989 роках він стає Лауреатом Державної премії УРСР, премії ім. М.М. Крилова АН УРСР (1975), згодом — премії ім. Ярослава Мудрого (АПН України).

Іван Іванович Ляшко помер 29 березня 2008 року, але пам'ять про нього назавжди збережеться в серцях близьких та рідних людей, тих, які з ним працювали, були його учнями і продовжують його справу.